

4e jaargang 3

Port Betaald
Port Payé
Zwolle
Holland

97

zwols natuurtijdschrift

Dit blad is het gezamenlijke tijdschrift van het IVN en de KNNV, beide afdeling Zwolle. In de loop van 1993 werd besloten de afdelingsorganen, respectievelijk Fritillaria en De Tureluur, binnen het kader van de onderlinge samenwerking samen te laten gaan in Het Zwols Natuurtijdschrift. Het blad verschijnt 5 keer per jaar met een oplage van 600 exemplaren.

Jaargang 4 - nummer 3 - mei 1997

Eindredactie:

Namens het IVN

Joke Caljouw - Huibertplaat 53 -
8032 DJ Zwolle - ☎ 4540579
(inleveradres voor al het materiaal
van het IVN)

Namens de KNNV

Peter van Dam - Tesjeslaan 37 -
8042 HH Zwolle - ☎ 4220912
(inleveradres voor al het materiaal
van de KNNV)

Illustraties: Betty Schellevis,
(tenzij anders vermeld)

Typewerk: Diet ter Stege
Hans Lindeboom
Carla Luchtmeijer

Verzending: Robert Giesen

Druk: Freek Veldman
IJsselmuiden

Werkgroepen

Zowel IVN als KNNV hebben werkgroepen. Hieronder volgt een overzicht van de coördinatoren.

IVN

Excursies	Agnes Neimeijer ☎ 0572 - 391955
Cursussen algemeen	Elja van Dongen ☎ 038 - 3762696
Vogelzangcursus	Hannah van Oene ☎ 038 - 4654657
Wilde plantencursus	Elja van Dongen ☎ 038 - 3762696
Groencursus	Roelof Visscher ☎ 038 - 4227375
Natuurgidsencursus	Greet Meima ☎ 038 - 4228018
Kabouterpad	Femmy Mulder ☎ 038 - 4547960
Jeugdwerkgroep	
Stands (tijdelijk)	Fenna Westers ☎ 038 - 4224387
Depot	Hans Lindeboom ☎ 038 - 4600701
PR-werkgroep	Teuni Lindhoud ☎ 038 - 4657772
Paddenwerkgroep	

KNNV

Vogelwerkgroep	Gerrit Gerritsen ☎ 038 - 4228122
Plantenwerkgroep	Bert Prins ☎ 038 - 4537280
Insectenwerkgroep	Peter van Dam ☎ 038 - 4220912
Zoogdierenwerkgroep	Bert Dijkstra ☎ 038 - 4546912
Natuurbescherming	Gerrit Gerritsen ☎ 038 - 4228122

Voor het volgende **Zwols Natuurtijdschrift** moet de kopij zijn ingeleverd op **15 juni**. Lever de tekst zo 'kaal' mogelijk in: dus zonder vet, cursief, onderstreept, bijzondere lettertypes, kaders, enz. Bij voorkeur op een **virusvrije floppy**, 3,5 inch, in Word Perfect (t/m 6.1). De kopij mag natuurlijk ook geschreven worden ingeleverd.

Stem groen voor natuur in het waterschapsbestuur

Onderwerp:
waterschapsverkiezingen Groot Salland

Onder dit motto geven Vereniging Natuurmonumenten, Overijssels Landschap, Overijssels Particulier Grondgebruik en Natuur en Milieu Overijssel hun steun aan enkele kandidaten voor het nieuw te kiezen bestuur van het waterschap Groot Salland.

Waar gaat het om?

Tussen 20 mei en 4 juni kunt u uw stem schriftelijk uitbrengen om een bestuur te kiezen voor het nieuwe waterschap Groot Salland. Dit waterschap is ontstaan uit een fusie tussen de waterschappen Bezuiden de Vecht, Benoorden de Dedemsvaart, De Noorder Vechtdijken, IJsseldelta, Salland en het Zuiveringschap West-Overijssel. Het schap beheert het waterpeil, de waterkwaliteit en de rivierdijken en is daarmee van groot belang voor natuur, milieu en landschap. In het bestuur worden belangrijke keuzen gemaakt over de aanpak van de verdroging, de verbetering van de waterkwaliteit en het beheer van kilometers oevers, bermen en dijken.

Wie mogen er stemmen?

Het waterschapsbestuur kent drie categorieën. Alle inwoners boven de 18 jaar mogen hun stem uitbrengen voor de categorie ingezetenen; eigenaren van huizen voor de categorie gebouwd en mensen die meer dan 1 hectare grond bezitten ook voor de categorie ongebouwd. Daarnaast is het waterschap ingedeeld in vier kiesdistricten. In welk district u woont zal op het toe te zenden stemformulier staan vermeld.

Wij, (de kandidaten die gesteund worden door eerder genoemde 'groene' organisaties) zullen ons inzetten voor een zo natuurlijk mogelijk waterbeheer. Centraal staat daarbij aanpak van de verdroging, de verbetering van de oppervlaktewaterkwaliteit, de natuurlijke inrichting en beheer van oevers, waterlopen en dijken. Ook hechten wij aan cultuurhistorie, landschappelijke kwaliteit en ontwikkeling van wandel- en fiets-

mogelijkheden. Natuurlijk zullen de kosten en de belangen van anderen niet uit het oog worden verloren.

Bovenstaand stuk is een enigszins door mij aangepast persbericht dat uitgegaan is van Natuur en Milieu Overijssel. Dan nu mijn persoonlijke noot (of nood?).

Vanwaar de moed om een beroep op u te doen? Natuurlijk allereerst omdat ik graag in het bestuur kom van het waterschap. Want ik vind het van groot belang dat er zorgvuldig wordt omgegaan met de ons omringende natuur. Omdat water voor de natuur en het landschap zo belangrijk is, is het waterschap de instelling om een positieve bijdrage te kunnen leveren aan onze leefomgeving en dus ons welzijn. De tweede reden is nog simpeler: zonder de steun van mensen die de natuur een warm hart toedragen ben ik als kandidaat nergens. Een ruwe schatting geeft een benodigd aantal stemmen van ca. 2000. Met slechts 1 vrouw en 4 kinderen kom ik 1995 stemmen tekort (op jezelf stemmen is niet netjes).

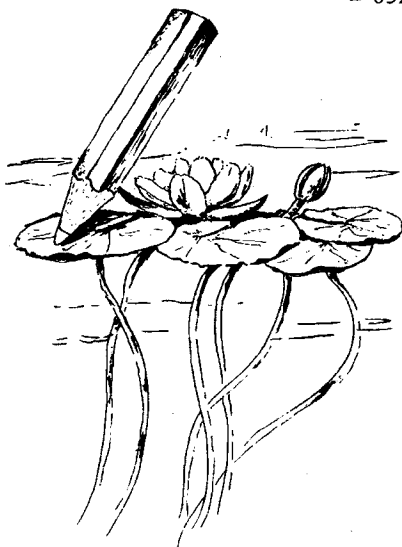
Als natuurgids en trouw lezer van ons Zwols natuurtijdschrift meen ik het IVN / KNNV gedachtengoed in het nieuwe waterschapsbestuur te kunnen uitdragen. Inmiddels heb ik enige jaren ervaring als dagelijks bestuurder van het voormalige waterschap Salland. Ook de vorige verkiezingen ben ik gesteund door de groene organisaties. U hebt daar toen weinig van gemerkt omdat er nog geen sprake was van openbare verkiezingen, maar verkiezing door gemeenteraden van in het waterschapsgebied gelegen gemeenten. Dan komt natuurlijk nu de hamvraag: wat heb je de vorige keer zo goed gedaan dat je nu weer een kans moet krijgen? Dan wordt het moeilijk want alleen doe je natuurlijk niets, maar ik heb kunnen bijdragen aan het begin van het op groen springen van het waterschap. Het Brede Kijk beleid is officieel uitgesproken. Er wordt meegewerkt aan het totstand komen van ecologische verbindingzones. Het verschijnsel natuurvriendelijke oever, wat betekent dat er weinig of niet gemaaid zal worden, heeft op beperkte schaal zijn intrede gedaan.

Verdrogingsbestrijding van natuurgebieden en landgoederen hoort er 'gewoon' bij. Een heet hangijzer is het maabeleid voor de gewone oevers en watergangen zoals in Zwolle (zuid), daar is nog weinig in veranderd. Het belang van een gedifferentieerd maabeleid is in een eerdere versie van dit blad al aan de orde geweest. Maar angst voor ruigte en distels en verminderde capaciteit van de watergang zorgen voor een maabeheer waarbij de oevers (en de bodem) er vaak gladder en 'beter verzorgd' uitzien dan mijn tuin.

Ik hoop dat deze gedachtenspinsels voor u aanleiding zullen zijn om de grote berg papierwerk die u te wachten staat door te werken en te stemmen op een groene kandidaat uit uw district. Probeer ook uw buurman, familie en groentenboer die anders vast niet stemt zo ver te krijgen. Leden van Natuurmonumenten en het Overijssels Landschap krijgen nog informatie toegestuurd. De informatiefolder is ook te krijgen bij Natuur en Milieu Overijssel, ☎ 038-4217166.

Mochten er nog vragen zijn dan ben ik altijd bereid die te beantwoorden.

Hans de Jong
 Fabrieksweg 9
 8015 PS ZWolle
 ☎ 0529-497648

Stem groen!!

PR-werkgroep

De PR-werkgroep heeft nu drie bijeenkomsten gehad. Daarbij is ontdekt dat sommige trajecten binnen het IVN niet duidelijk zijn weergegeven en het moeilijk is te bepalen wie waarvoor het aanspreekpunt is. Het doel van de werkgroep zal dus tevens zijn om hier lijn in te brengen.

Ondanks de positieve reacties over de oprichting van de PR-werkgroep is het aantal ideeën betreffende het IVN matig. Dit maakt het natuurlijk moeilijk om in te spelen op wat zoal leeft. Vandaar hierbij nogmaals een oproep aan de leden / donateurs van het IVN om uw ideeën, op- en / of aanmerkingen betreffende het IVN aan ons door te geven zodat wij er gelijk op in kunnen spelen. Vertel ons bijv. hoe we meer leden actief kunnen krijgen, of met welke activiteiten we de vereniging kunnen uitbreiden. Geef uw reactie het liefst schriftelijk, maar telefonisch mag ook, door aan mij.

Coördinator PR-werkgroep

Hans Lindeboom

Kortenhorststraat 9

8015 BW ZWOLLE

☎ 038-4600701 (na 18.00 uur)

Vacaturebank

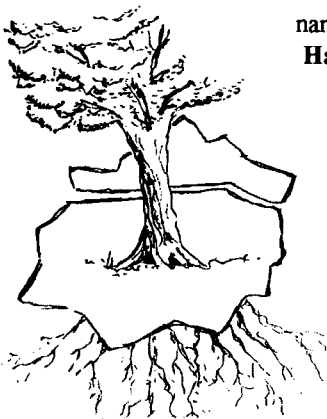
NR.	VACATURE
1.	coördinator fiets- en wandelroutes
2.	coördinator stand
3.	vrijwilligers jeugd natuurclub
4.	typewerk Zwols Natuurtijdschrift
5.	bestuurslid
6.	IVN-vertegenwoordiger 'Beter met Bos'

Ad1. Jan Kuiters was voorheen coördinator. Het werk bestaat uit het maken van nieuwe wandel- en fietsroutes en het controleren van oude routes.

Ad2. Derk Berends heeft dit jaren voor zijn

rekening genomen. Het houdt o.a. in het regelen van vervoer van de stand naar een tentoonstellingsruimte, externe contacten met aanbieders van standruimte en contact met Fenna Westers over wie waar de stand bemant.

- Ad3. Femmy Mulder zoekt vrijwilligers om b.v. een jeugdclub te starten voor jongere kinderen. Voor inlichtingen kan contact worden opgenomen met Femmy Mulder.
- Ad4. Verricht door Hans Lindeboom. Het betreft het in de computer (WP) zetten van copy die niet op floppy is aangeleverd. Circa 5x per jaar. Inlichtingen kunnen worden verkregen bij Hans Lindeboom
- Ad5. Al jaren is er een vacature in het bestuur. Deze moet toch te vervullen zijn.
- Ad6. Voor de werkgroep Beter Met Bos van de Gemeente Zwolle zoeken we een vervanger voor Jan Kuiters. Deze heeft te kennen gegeven met deze functie te stoppen. De functie houdt in het vertegenwoordigen van het IVN bij de vergaderingen en inspraakavonden, en het tonen van initiatief betreffende het aanplanten van bos aan de oost- en zuidkant van Zwolle.

Zwolle beter met bos

namens het bestuur
Hans Lindeboom

'Wilde planten'- excursie op zaterdag 19 April 1997

Veertien dagen geleden kregen we de mededeling van Elja: we gaan naar Duitsland. Naar het gebied Samerrott. Ohne Samerrott...!? Het kwam mij wat vreemd voor dat het doel Samerrott was zonder Samerrott. Dat zou wel een zoekpartijtje worden maar Ohne bleek een door Hollanders in 1213 gesticht dorp te zijn in dit gebied.

Rond 8 uur was het verzamelen geblazen op het P&R terrein achter het station. De deelnemers waren in alfabetisch lexicologische volgorde: Bep - Bill - Elja - Everdien - Hilda - Joke - Tjipke en Trudy. In 2 auto's gingen we op weg en kwamen rond 9.30 uur aan in het bewuste gebied. Het was nog even zoeken naar de juiste locatie meer we vonden een goede plek voor het parkeren van de wagens aan de rand van het bos.

witte bosanemonen

Wat ons het eerste trof was de enorme hoeveelheid bloeiende witte *bosanemonen*. Als een sneeuwtaaijt. Op een boomstam gezeten werden de eerste broodjes en koffie genoten en daarna gingen we op weg.

De zo geheten Rabenbaum moesten we natuurlijk even bezoeken. Dit is een gigantische *eik* met een omvang van 11 meter en een doorsnede van 3 meter. Volgens de informatie vitrine aldaar zou de boom 2000 à 3000 jaar oud zijn geweest toen hij in 1798 een stuk van zijn kroon verloor als gevolg van een storm. In 1876 staken een stel bosvandalen hem in brand. Volgens overlevering was hij aan de god Wodan gewijd door de oude Germanen, die daar een tempel hadden. Thans staat er nog maar een ielig eikje dat daar in 1900 is geplant.

Verder. Paden waren er nauwelijks en we werden al gauw gegrepen door de grote verscheidenheid aan planten op deze kleiachtige grond. Af en toe ook zeer moerasachtig hetgeen naar onze mening ook wel veroorzaakt was door het overstromen in natte tijden van de rivier de Vecht, die daar vlak langs stroomde. We vonden planten zoals: gele dovenetel, springzaad, veldkers, aronskelk, groot heksenkruid, bosandoorn, daslook, bleeksporig bosviooltje, knopig helmkruid, etc.

Dwalend door het bos, met veel muskuskruid, ontdekte Hilda 'schede geelster'. (Eventjes werd 'schele geelster' verstaan). Nou had zij reeds enige malen deze plant ontdekt maar dan bleek het weer een speenkruid variant te zijn. Reden waarom men toch enigszins aan haar verstandelijke vermogens ging twijfelen en vond dat ze maar eens in therapie moest gaan. Ook zag ze regelmatig vogels vliegen vanuit haar ooghoek, die wij echter niet zagen. Zij zag ze dus echt vliegen...! Maar dan in andere zin. Maar goed. Terwijl Elja en Trudy op de grond lagen om dit fenomeen te fotograferen vroeg ik me af hoe je dat determineren eenvoudig onder de knie kon krijgen. En wat bleek: Als het plantje een lijn-draadvormig grondstandig blad heeft heb je hem te pakken. Zo eenvoudig is dat nou...!

schede geelster
naar H.C. en Thijsse

Op een gunstige plek en in de stralende zon gebruikten we onze lunch. Het was wel wat fris maar dat deed ons, doorgewinterde woudlopers, niet. Af en toe hoorden we wat geritsel in de struiken en dachten: Wat sluipt daar door het struikgewas, wellicht een vreemd'ling zonder pas, maar dat bleek dan een excursist te zijn op sanitaire stop.

Zwols Natuurtijdschrift

Na de lunch zagen we nog vossensporen en 2 reeën en stuitten we ook nog op een enigszins vervallen boerderij waarvan de muren iets uit het lood stonden maar dankzij de stevige klimop overeind werden gehouden. We waren het er overeens dat 't niet geschikt was om er een IVN honk van te maken als uitkomst voor de Ecodrome perikelen. Het lag ook te ver uit de richting.

Kortom, het was een heerlijke dag. Trudy en Elja, bedankt voor het beschikbaar stellen van de riante auto's. En Elja, die reisleader was en reislijder i.v.m. de zware boeken die ze mee moest sjouwen, in het bijzonder. Een en ander voor herhaling vatbaar.

Bill van Kessel

Vogelkijkcentrum op Texel

Velen van onze lezers hebben ongetwijfeld met plezier enkele vrijdagavonden op 9 uur gekeken naar het programma 'Birding' van de BBC. Dat plezier ging mogelijk soms vergezeld van enige jaloezie: wat een accommodatie hebben die Engelse en Schotse vogelliefhebbers tot hun beschikking! Af en toe be kroop me het gevoel dat ze in de prachtig uitgeruste hutten maar op een knop hoefden te drukken en de gewenste vogel zou op de meest fotogenieke tak gaan zitten...

Maar wellicht gaan we in Nederland ook die kant op? Ik knipte onderstaand bericht uit het IVN-blad 'Meerblad'. Zwolle kent veel Waddelliefhebbers en dit informatiecentrum biedt nieuwe mogelijkheden.

Joke Caljouw

Texel Birdwatching Center geopend

Texel - In Engeland en Zweden bestaan ze al veel langer: de zogenaamde Bird Observatories. Misschien bent u er zelf wel eens geweest en heeft u zich afgevraagd waarom we iets dergelijks niet in Nederland kennen. Aan dat gemis is nu een eind gekomen want temidden van ongelooflijk veel vogels is op Texel het Texel Birdwatching Center geopend.

4e jaargang - nummer 3 - 82

Dit centrum is prachtig gelegen nabij het noordelijkste puntje van het eiland, tussen De Cocksdorp en de vuurtoren. Behalve een accommodatie in de vorm van appartementen en kamers is er ook een ontmoetingsruimte met actuele informatie over vogels, een ornithologisch bibliotheek en een bar aanwezig. 's-Avonds is op verzoek een eenvoudige dagschotel verkrijgbaar. Wilt u op excursie een gids mee of een fiets of auto huren dan is dat mogelijk. Op het terrein bevindt zich een vogelvriendelijke tuin, zodat u hier al direct kunt beginnen met vogelen. Een absolute aanrader voor een week(end)-uitstapje van uw IVN-afdeling.

Voor meer informatie en/of boekingen kan men terecht bij Marion de Graaf en Arend Wassink, Postbus 214, 1795 ZG De Cocksdorp, ☎ (0222) 316416 of fax (0222) 316408.

Verslag van de IVN excursies in het voorjaar van 1997

23 februari

'De Colckhof', thema gebouwen. Met Annemieke Leusink en Agnes Niemeijer. Het was goed wandelweer en er kwamen 34 volwassenen en 6 kinderen. Op dit landgoed geven we vaker rondleidingen, maar nu konden we op terreinen komen die normaal niet toegankelijk zijn. We liepen tussen de bouwhuizen door naar de stal van de ezel. De voorkant van het landhuis konden we goed bekijken. Er waren duidelijk drie verschillende bouwstijlen te zien. De tachtigjarige barones kwam naar buiten om het verhaal van ons aan te vullen met leuke anekdotes. De deelnemers mochten door de ramen naar binnen kijken om de oude familie portretten te bekijken. Andere gebouwen die de aandacht kregen waren het oude boerderijtje aan de wetering met hooiberg en mooie meidoornhagen. Verder zagen we het eendehuisje, en een toegangspoort met vazen uit de Franse tijd. Bij die poort staat aan de Zuthemerweg een grenssteen met aan de ene kant Z.K. en aan de andere kant H. gebeiteld, geen van de deelnemers wist te vertellen wat dat zou betekenen: de grens van Zwollekerspel en Heino. Verder wandelden we langs de tuinmanswoning met oude muur. Het prieeltje konden we niet voorbij, maar we hebben natuurlijk gelet op de bomen en struiken, zagen de zwellende knoppen van de *paardekastanjes* en de treurbeuk met reigersnesten. Aan de derde bank zaten onzettend veel paddestoelen. We gingen naar de oude beukenhaag, de druivenkassen en de boomgaard. Het was voor deelnemers en gidsen een geslaagde wandeling.

1 maart

Wandeling langs de IJssel met Dick de Roos en Lenie van Eijsden. Het was mooi zacht voorjaarsweer en er kwamen 24 personen, voornamelijk jongeren. De tocht duurde vijf uur. Er zijn veel vogels waargenomen. Hele groepen kieviten en grutto's, veel ganzen en eenden. Zelfs een parelduiker en een blauwe en bruine kiekendief.

23 maart

'Zandhove', met Hilly Osinga en Everdien Sanderman. Regen tijdens de excursie; veel wind en lage temperatuur. Er kwamen 27 volwassenen en 5 kinderen. Het publiek was zeer belangstellend en bleef ondanks de regen tot het eind. Vrijwillige bijdrage f25,50! De kinderen kregen de opdracht om de omtrek van een dikke *eik* te meten, door er in een kring rondom te gaan staan. De Lokale Omroep Zwolle heeft vrijdag voor de excursie een rechtstreeks interview gehad met Hillie Osinga om het publiek nog extra te motiveren om mee te wandelen.

'veilig' kijken via het loefpotje

30 maart

'Soeslo' met Gerda Meulman, Everdien Sanderman en Lidy Kuipers. Het was eerste Paasdag en mooi weer. Er kwamen 30 personen, waaronder 2 kinderen. De groep werd in tweeën gesplitst. Eén van de deelnemers vond een schedel van een *konijn*. Verdere waarnemingen o.a. zoetwatermosselen, een *roodborstje* van heel dichtbij, we hoorden de specht roffelen, en de *pinksterbloemen* bloeiden al. De excursie werd erg gewaardeerd.

6 april

'Vilsteren' met Arie Driesprong en Wim van Bruggen. Het was mooi wandelweer, en er kwamen 80 mensen, waaronder 20 kinderen. De groep werd gesplitst en iedere gids ging een andere op. We hebben de grote ronde genomen: langs de dode Vechtarm, over de rivierduintjes met prachtige vergezichten en door het beukenbos terug. De gidsen hebben vooral aandacht besteed aan de zangvogels zoals de *tijtsjaf*, het *roodborstje*, de *zwarte specht* en de *boomklever*. Ook waren er in het water eenden, ganzen en *bergeenden*. Er bloeide nog niet veel, alleen *speenkruid* en *salomonszegel* kwam mooi als een visgraat de grond uit. Arie heeft een wortelstok uitgegraven om te laten zien. Iedereen was ervan overtuigd: het was een zeer geslaagde excursie.

13 april

'De Colckhof' bij Heino. Thema stinzeplanten met Jo Bouwhuis en Ine Leusink. Het was goed wandelweer en er kwamen 30 personen waaronder 5 kinderen. De kinderen waren zeer actief. Ze ontdekten zelf bloeiende planten zoals *speenkruid*, *maarts viooltje* en *kraailook*. Een braakbal werd onderzocht. De botjes en schedeltjes van muizen vond met heel interessant. Verdere waarnemingen van gidsen en publiek waren: een houtduivennest, spechtengaten en vraatsporen van *reeën*. Sinds een paar dagen liepen twee grazers in de weilanden van Natuurmonumenten: twee lakenvelders. Dat was een prachtig gezicht. Er is ook aandacht besteed aan vogelgeluiden: *boomklever*, specht, *tjif-tjaf* en *merel* lieten zich goed horen. Men heeft heel intensief geluisterd. Voor sommigen was dit een heel bijzondere ervaring. Er was veel waardering voor de manier waarop Natuurmonumenten het terrein beheert. Maar niet iedereen was op de hoogte van de bijdrage die gevraagd wordt. De bus was dus niet helemaal vol. Iedereen vond het een zeer geslaagde excursie.

Natuurgidsen werden ook gevraagd voor andere excursies dan de publiekexcursies. Op verschillende manieren zijn vrijwilligers actief geweest.

In de tweede en derde week van april hadden twee scholen uit Heino een natuurproject met als thema 'lente'. Ondergetekende woont in Heino en werd ingeschakeld, Greet Meima, Betty Schellevis, Jellie Rijlaarsdam en Gerda Meulman hebben geholpen, en zijn op allerlei manieren bezig geweest om de kinderen bij de natuur te betrekken. De kleuters hadden het kabouterpad; een andere groep ging naar de weidevogels kijken. Ook zijn we naar de Clockhof geweest. De kinderen hebben met een blinddoek allerlei boomschorsen gevoeld, ze hebben geleerd om diersporen te zoeken en hebben braakballen onderzocht. Een lijstersmidse werd bekeken en er werden nog veel meer opdrachten gedaan. Er is een groep kinderen bij onze kikkerpoel geweest geweest om naar waterdierdjes te kijken en ook mochten ze lammetjes vasthouden. Het was heel leuk om te doen en de kinderen en leerkrachten vonden het heel leerzaam.

daarom: 'speenkruid'

Op 14 december

1996 werd een IVN gids gevraagd voor de observatiehut in het natuurontwikkelingsproject Het Engelse Werk. Men was van het Wereld Natuur Fonds en vroeg een vogelaar met een telescoop om iets te vertellen over de wintergasten bij de IJsselwaterwaarden. Arnold Verhoeven zette zich spontaan in, op die koude zaterdagmorgen.

Agnes Neimeyer

In de zomer op excursie met het IVN

Bent U dit voorjaar al eens met het IVN op excursie gegaan? Zo ja, heeft U genoten? Zo nee, dan heeft U de komende maanden nog vele mogelijkheden. Hieronder volgt een lijst van zomerexcursies, waarbij plaats, datum en aanvangstijd vermeld staan. Heeft U vragen, bv. over het verzamelpunt, aarzel dan niet het hieronder vermelde telefoonnummer van de coördinator te bellen. Zij zal U graag wegwijs maken.

8 juni

Geologische fietstocht 14.00 uur uitspanning Krisman

15 juni

Molecaten Hattem 14.00 uur bij restaurant.

29 juni

De Colckhof. Thema landgoedbeheer. 14.00 uur Hubertsallee in Heino

5 juli

Junne bij Ommen 14.00 uur Dieselweg richting Beerze.

17 augustus

Sloot- en plas excursie Thema waterdierdjes 14.00 parallelweg bij hogeschool Windesheim.

24 augustus

Fietstocht langs waterhuishouding Salland 14.00 uur bij uitsp. Krisman.

31 augustus

Huize Den Berg 14.00 uur station Dalfsen.

7 september

De Colckhof Thema gezinsexcursie met opdrachten voor kinderen 14.00 Hubertsallee in Heino.

7 september

Windesheim 14.00 ingang landgoed.

13 september

De Horte Open monumentendag 11.00- 14.00 bij huis De Horte te Dalfsen.

Coördinator excursies

Agnes Neimeyer

☎ 0572-391955

Nieuws van de BCN

U vraagt zich misschien af wat de BCN is. BCN is een afkorting voor Begeleidings Commissie Natuurgidsencursus. Het is een door het bestuur van het IVN ingestelde commissie met vertegenwoordigers in alle districten. Het district Overijssel heeft op dit moment drie vertegenwoordigers, te weten Jeannet Brey van afdeling Enschede, Ria Hunink van afdeling Almelo en Truus de Fluiter van afdeling Deventer.

Het voornaamste doel van de BCN is het adviseren en ondersteunen van IVN-afdelingsbesturen en cursusteams bij voorbereidingen, uitvoeren, afsluiten en evaluatie van natuurgidsencursussen. Daarnaast organiseren de BCN-ers trainingsdagen voor docenten en andere betrokkenen bij het natuurgidsencursuswerk.

nieuw cursusboek voor de Natuurgidsencursus

Op dit moment wordt op het Landelijk Bureau druk gewerkt aan het vernieuwde cursuswerkboek voor de natuurgidsencursus. Dit vernieuwde cursuswerkboek zal in de loop 1997/1998 gefaseerd verschijnen. Natuurgidsencursussen die na 1 januari 1998 starten maken gebruik van dit vernieuwde cursusboek.

Waarom was het nodig het cursuswerkboek te vernieuwen?!

Veel cursusteams hebben problemen met het blauwe cursuswerkboek dat in 1988 verscheen. De basis (de doelstellingen) van dit boek is goed, maar het is onoverzichtelijk en moeilijk te hantieren. Docenten ervaren veelal problemen met de methode van 'exemplarisch werken', zij zijn veelal onvoldoende in staat om de bijeenkomsten om te werken naar hun eigen omgeving. Bovendien ontbreken de recente ontwikkelingen rond het milieu (knelpunten gesignaleerd in 'De natuurgidsencursus onder de loep', M. Broens e.a., Nijmegen, 1991).

Het gevolg is dat veel afdelingen hun eigen cursusmateriaal ontwikkelen. Daardoor ontstaan grote verschillen tussen de natuurgidsencursussen in het land. Het IVN geeft echter een landelijk diploma uit dat ergens voor staat. Door de erkenning van dat landelijk diploma streven alle

afdelingen dezelfde doelstelling na. Dat kan alleen gegarandeerd worden als elke natuurgidsencursus dezelfde doelstellingen en methodische opzet als basis heeft. Er moest dus iets gebeuren.

Er is hard gewerkt om een duidelijk en makkelijk hanteerbaar cursuswerkboek samen te stellen. Hiervoor is men uitgegaan van de doelstellingen die aan het cursuswerkboek van 1988 ten grondslag liggen. Deze doelstellingen zijn expliciet gemaakt evenals de aandacht voor educatieve vaardigheden. Bovendien is de cursus geactualiseerd door thema's als 'kringlopen', 'ecologie' en 'mens, milieu en maatschappij' beter uit te werken en/of toe te voegen. De natuurgidsencursus is per bijeenkomst uitgeschreven op het niveau van minder ervaren docenten. Meer ervaren docenten kunnen de bijeenkomsten een eigen invulling geven, mits zij zich houden aan de gestelde doelstellingen.

Bent u nieuwsgierig geworden naar dit nieuwe materiaal? Kom dan naar één van de introductie-avonden. Daar vertellen wij u er graag meer over!

vooraankondiging thema-avond

2 Oktober 1997 (19.30-22.00)

Doelgroep: docenten en andere betrokkenen bij het natuurgidsencursuswerk

Ter introductie van het nieuwe cursuswerkboek voor de natuurgidsencursus organiseert de BCN in Overijssel een algemene docentenavond op 2 oktober. U kunt hier kennis maken met het nieuwe cursuswerkboek. Daarnaast zal een docent aanwezig zijn die al met het nieuwe cursuswerkboek werkt om zijn/haar ervaring met u te delen. Hiervoor krijgen de afdelingsbesturen en de coördinatoren van cursusteams te zijner tijd nog een uitnodiging. Houdt u deze avond alvast vrij! Wij hopen u op deze avond te ontmoeten. Tot dan.

**Jeannet Brey
Ria Hunink
Truus de Fluiter**

Aangenaam: JEROEN GROEN

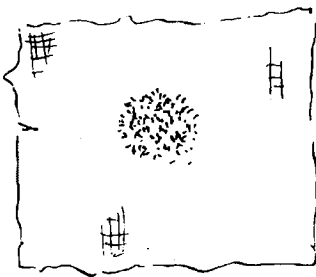
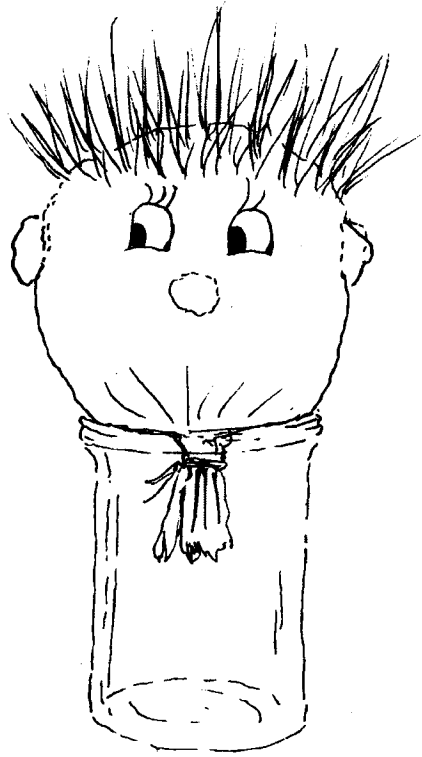
*“Je kunt van mij genieten
door creatief aan de slag te gaan.”*

Je hebt nodig:
1 theelepel graszaad
3 à 4 handen zaagsel
stuk nylon (panty)
draad en naald
jampot o.i.d. met water

Het zaagsel of houtschaafsel kun je misschien in een hobbyzaak waar hout gezaagd wordt, krijgen of kopen. Het is ook te koop als strooisellaag in een dierenwinkel.

Ga als volgt te werk:

1. Knip stuk nylon van $\pm 20 \times 20$ cm
2. Leg in het midden een laagje graszaad
3. Leg daarop een bergje zaagsel.
4. Pak nu de punten van het lapje bij elkaar en maak een ‘zakje’. Zorg dat het graszaad op z'n plaats blijft.
5. Vul nu zoveel zaagsel bij totdat je een mooie bol krijgt. Dit wordt het hoofd van JEROEN.
6. Druk alles stevig aan, draai om de uiteinden een stukje draad. Het bijeengebonden nylon is z'n hals. Dompel nu het hoofd even in een bakje water en ‘kneed’ oren en neus. Geef met een paar steekjes met draad en naald vorm aan oren en neus. Plak er ogen op of maak ze ook met draad en naald.
7. Zet JEROEN's hoofd nu op een (jam)potje, gevuld met water. Het zaagsel moet het water raken. Als je hem in de zon zet, moet je hem misschien ook af en toe besproeien.

stukje nylon met laagje graszaad

Na een poosje begint JEROEN's groene haar te groeien.
Je zult niet jaloers, maar wel trots op hem zijn!

Verslag van de Algemene Ledenvergadering van het IVN, afd. Zwolle e.o. op 25 februari 1997 in gebouw de Mars

1. Aanwezig

In totaal hebben 22 personen (incl. bestuursleden) deze vergadering bijgewoond. Vijf leden hadden bericht van verhindering gestuurd. Gelet op het gegeven dat alle leden een persoonlijke uitnodiging thuisgestuurd hebben gekregen valt deze opkomst tegen en is in vergelijking met vorig jaar opnieuw lager.

2. Opening

Voorzitter Henk Schuurman heet een ieder van harte welkom. Het is de eerste Algemene Vergadering voor hem. Hij geeft aan voorstander te zijn van een zakelijke benadering van de onderwerpen. Hoe het onze vereniging in 1996 is vergaan hebt u kunnen lezen in ons jaarverslag, dat als bijlage bij de uitnodiging voor deze vergadering was gevoegd. Onze ideeën voor 1997 zullen uitvoerig worden belicht bij agendapunt 13.

Desgevraagd deelt Henk Schuurman mede dat de situatie rond het Ecodrome nog niet veel helderder is geworden. Er staat een gesprek te wachten met de beheerder(s) van het gebouw over de voorwaarden, waaronder de diverse 'groenverenigingen' gebruik kunnen maken van de Ecodromefaciliteiten. Toch moet het Ecodrome naar verwachting over een maand of drie zijn poorten openen! Kan nog spannend worden!

3. Verslag Alg. ledenvergadering

dd. 27-02-'96

Zonder op-/aanmerkingen wordt dit verslag goedgekeurd.

dexe xomer bij het Ecodrome?

4. Bestuurs-jaarsverslag 1996

Vermeld moet worden dat de toegezegde staaf-grafiek van ons leden-donateursbestand door een misverstand niet bij de stukken is gevoegd. Elja kan melden dat op dit moment ons ledental 203 bedraagt terwijl we bovendien 102 donateurs bezitten. (Met Elja wordt bedoeld onze Penningmeester Elja van Dongen).

Verder wordt er over dit jaaroverzicht ook geen verdere vraag gesteld.

5. Financieel jaarverslag '96

Na nog een toelichting van de penningmeester over een post, de Groendoeners betreffende, kan worden vastgesteld dat de vereniging op 31-12-'96 kan beschikken over een vrij te besteden gedeelte van het vermogen van ruim f 11.000.-. Bill van Kessel informeert of dit bedrag (of een deel ervan) niet kan worden aangewend voor bv. aanschaf van eigen vergaderruimte / verenigingsgebouw? Henk Schuurman zegt toe dat dit zal worden bekeken. Vanuit de vergadering komen geen verdere op-/aanmerkingen.

6. Contributie-verhoging per 01-01-'97

Henk Schuurman geeft toelichting op de oorzaken, die tot de voorgestelde contributie-verhoging hebben geleid: het landelijk IVN (lees: de IVN-vereniging) zit zwaar in de financiële zorgen; deels vindt dit zijn oorzaak in het teruglopen van de subsidies, anderzijds rijzen de kosten de pan uit. Intern heeft men, waar mogelijk in de uitgaven gesnoeid; toch blijft men zitten met een tekort van enkele tonnen. Daarom heeft men moeten besluiten tot deze onprettige maatregel, die betekent dat de afdracht, welke de afdelingen jaarlijks aan Amsterdam moeten doen, wordt verhoogd van f 12.50 naar f 17.50. Dit heeft er toe geleid dat de afd. Zwolle eveneens de contributie zal moeten verhogen van f 25.-- naar f 30.-- voor leden en van f 15.-- naar f 17.50 voor donateurs. Dit voorstel ligt nu ter stemming. Na deze uiteenzetting volgt een stevige discussie, waaruit blijkt dat er wel wat weerstand is tegen dit voorstel. Met name de coördinatoren Greet Meima en Hannah van Oene hebben grote problemen met de voorgestelde verhoging omdat men van de deelnemers aan resp. Natuurgidsen- en vogelzang-cursus nog de oude contributie heeft gevraagd. Om nu weer met een navordering te komen vindt men niet passend.

Na stemming blijkt dat er 8 tegenstemmers zijn; er zijn geen onthoudingen, zodat het voorstel met meerderheid van stemmen wordt aangenomen. Om aan de (toch wel redelijke) bezwaren van de beide coördinatoren tegemoet te komen, wordt besloten om de cursisten van de genoemde cursussen voor 1997 vrij te stellen van de genoemde contributieverhoging en deze voor hen pas in 1998 in te voeren. Afsproken wordt onze leden schriftelijk op de hoogte te stellen van de reden voor dit besluit en dit schrijven als bijlagen te voegen bij het eerstvolgende ZNT.

Robert Giesen deelt mede toch nog wel bezwaren te hebben overgehouden aan de hele kwestie; met name de wijze waarop deze zaak aan de afdelingen wordt opgelegd doet zeer dictatoriaal aan en geeft in feite geen pas. Hij meent

dan ook dat er best afkeurend gereageerd mag worden in de richting van het district, met de opdracht deze bezwaren aan het hoofdkantoor door te geven.

7. Begroting 1997

Elja geeft nog enige toelichting op de geleverde cijfers; de begroting 1997 wordt daarop goedgekeurd.

8. Pauze

9. Verslag kas-controlecommissie

Roelof Visscher doet als lid van de controle-commissie verslag; de boeken zijn gecontroleerd en ordelijk en naar behoren aangetroffen. Hij verzoekt de vergadering dan ook de Penningmeester te dechargeren.

10. Verkiezing lid kas-controlecommissie

J. Rem is aftredend en niet herkiesbaar als lid van de controle-commissie. Leny van Eijdsden wordt nu van reserve-lid actief lid van de kascontrole-commissie. Bill van Kessel wordt, desgevraagd, bereid gevonden om als reserve-lid op te gaan treden.

11. terugblik op referendum rond Nooterhof

Henk Schuurman geeft toelichting op de gang van zaken. Hier en daar binnen IVN-kringen heerst een misverstand over de opstelling van ons met betrekking over het referendum. We hebben als IVN gemikt op het behoud van Kruidwisch en gebouw de Mars en liepen in het begin 'in de pas' met de opvattingen van de Milieuraad en andere groenverenigingen. De financiële eisen en inzet IVN-leden, die door de Milieuraad zijn gesteld, zijn uiteindelijk het breekpunt geworden. f 500,- vonden we een hoog bedrag, temeer daar er werd gezinspeeld, dat dat niet het laatste verzoek om financiële hulp zou zijn. Ons besluit om af te haken had derhalve niets te maken met voor/tegen het referendum zijn, dan wel pro of contra Ecodrome.

Bill van Kessel licht, als IVN-onderhandelaar, Henk's betoog nog eens op enkele punten toe.

Lidy Kuiper vraagt zich af of de gevraagde bijdrage van f 500,- onredelijk was.

12. Verkiezing bestuursleden

De volgens rooster aftredende, maar wel herkiesbare bestuursleden Elja v. Dongen en Trudy Muller worden, onder applaus van de vergadering, herkozen.

Hans Lindeboom (aspirant-bestuurslid) vertelt iets over zichzelf en de redenen, waarom hij zich voor een bestuursfunctie beschikbaar stelt. Met algemene stemmen (en tevens applaus) gaat de vergadering akkoord met de verkiezing tot bestuurslid.

13. Beknopt activiteiten-program '97

Ook voor het jaar 1997 hebben we een aantal activiteiten op stapel staan, waarbij het ene punt zwaarder moet wegen dan het ander. Zo denken we over:

*We hebben vrijwel constant behoefte aan een aantal vrijwilligers. Middels een 'vacaturebank' willen we daar aan-

dacht voor vragen in ons ZNT. Derk Berends, die al per 1 jan. j.l. had willen stoppen als coördinator stands is daarvan het voorbeeld. We hopen op korte termijn in de vacature te kunnen voorzien.

*Er is een P.R.-werkgroep van start gegaan, die gaat bezien hoe we het IVN meer in de belangstelling kunnen brengen. Maar ook of we ons imago moeten/kunnen verbeteren. De P.R.- werkgroep heeft hierover een aantal ideeën, maar ook voorstellen vanuit de leden zijn hartelijk welkom. Hans Lindeboom is coördinator van deze P.R.-werkgroep.

(made) lief van februari tot november

*De natuurgidsencursus is onlangs van start gegaan. Greet Meima heeft hierop enige toelichting. Nadat in het najaar '96 onvoldoende deelnemers zich aanmelden, heeft een hernieuwde oproep geleid tot het gegeven dat de cursus werd overtekend. Er kwamen 29 aanmeldingen, waarvan er 26 konden worden geplaatst. Als docenten treden op Gerard Beersma en Leen de Kleine. Ook wordt af en toe een beroep gedaan op een gastdocent.

*We hebben subsidie aangevraagd en toegezegd gekregen voor de bovengenoemde gidsencursus, maar bovendien voor de P.R.-activiteiten op het moment dat het plan bij de Gemeente ter tafel ligt.

*De IVN-huisvesting (vergaderlokaal zowel als opslagruimte) heeft volop onze aandacht. Op termijn zal de Mars niet meer beschikbaar zijn. Mogelijk vervanging kan de Dominicanenkirk zijn. Bill v. Kessel wijst er echter op dat hiervoor wel een vergoeding zal moeten worden betaald. Bestuur wil 'zonder voorwaarden vooraf' praten over regels, die zullen gaan gelden voor gebruik Ecodrome.

*Lenie v. Eijdsden vraagt voor mogelijke archief / opslagruimte. Daar is altijd gebrek aan! Derk Berends vraagt in dit verband aandacht voor mogelijke samenwerking met zuster-verenigingen (KNNV). Robert Giesen wijst er op dat bij het zoeken naar ruimte ook gedacht moet worden aan scholen; Betty Schellevis wil ook wijkcentra niet vergeten.

*Het ZNT heeft ons het vorig jaar zorgen gebaard. Gecon-

dan ook dat er best afkeurend gereageerd mag worden in de richting van het district, met de opdracht deze bezwaren aan het hoofdkantoor door te geven.

7. Begroting 1997

Elja geeft nog enige toelichting op de geleverde cijfers; de begroting 1997 wordt daarop goedgekeurd.

8. Pauze

9. Verslag kas-controlecommissie

Roelof Visscher doet als lid van de controle-commissie verslag; de boeken zijn gecontroleerd en ordelijk en naar behoren aangetroffen. Hij verzoekt de vergadering dan ook de Penningmeester te dechargeren.

10. Verkiezing lid kas-controlecommissie

J. Rem is aftredend en niet herkiesbaar als lid van de controle-commissie. Leny van Eijdsden wordt nu van reserve-lid actief lid van de kascontrole-commissie. Bill van Kessel wordt, desgevraagd, bereid gevonden om als reserve-lid op te gaan treden.

11. terugblik op referendum rond Nooterhof

Henk Schuurman geeft toelichting op de gang van zaken. Hier en daar binnen IVN-kringen heerst een misverstand over de opstelling van ons met betrekking over het referendum. We hebben als IVN gemikt op het behoud van Kruidwisch en gebouw de Mars en liepen in het begin 'in de pas' met de opvattingen van de Milieuraad en andere groenverenigingen. De financiële eisen en inzet IVN-leden, die door de Milieuraad zijn gesteld, zijn uiteindelijk het breekpunt geworden. f 500,- vonden we een hoog bedrag, temeer daar er werd gezinspeeld, dat dat niet het laatste verzoek om financiële hulp zou zijn. Ons besluit om af te haken had derhalve niets te maken met voor/tegen het referendum zijn, dan wel pro of contra Ecodrome.

Bill van Kessel licht, als IVN-onderhandelaar, Henk's betoog nog eens op enkele punten toe.

Lidy Kuiper vraagt zich af of de gevraagde bijdrage van f 500,- onredelijk was.

12. Verkiezing bestuursleden

De volgens rooster aftredende, maar wel herkiesbare bestuursleden Elja v. Dongen en Trudy Muller worden, onder applaus van de vergadering, herkozen.

Hans Lindeboom (aspirant-bestuurslid) vertelt iets over zichzelf en de redenen, waarom hij zich voor een bestuursfunctie beschikbaar stelt. Met algemene stemmen (en tevens applaus) gaat de vergadering akkoord met de verkiezing tot bestuurslid.

13. Beknopt activiteiten-program '97

Ook voor het jaar 1997 hebben we een aantal activiteiten op stapel staan, waarbij het ene punt zwaarder moet wegen dan het ander. Zo denken we over:

*We hebben vrijwel constant behoefte aan een aantal vrijwilligers. Middels een 'vacaturebank' willen we daar aan-

dacht voor vragen in ons ZNT. Derk Berends, die al per 1 jan. j.l. had willen stoppen als coördinator stands is daarvan het voorbeeld. We hopen op korte termijn in de vacature te kunnen voorzien.

*Er is een P.R.-werkgroep van start gegaan, die gaat bezien hoe we het IVN meer in de belangstelling kunnen brengen. Maar ook of we ons imago moeten/kunnen verbeteren. De P.R.- werkgroep heeft hierover een aantal ideeën, maar ook voorstellen vanuit de leden zijn hartelijk welkom. Hans Lindeboom is coördinator van deze P.R.-werkgroep.

(made) lief van februari tot november

*De natuurgidsencursus is onlangs van start gegaan. Greet Meima heeft hierop enige toelichting. Nadat in het najaar '96 onvoldoende deelnemers zich aanmeldde, heeft een hernieuwde oproep geleid tot het gegeven dat de cursus werd overtekend. Er kwamen 29 aanmeldingen, waarvan er 26 konden worden geplaatst. Als docenten treden op Gerard Beersma en Leen de Kleine. Ook wordt af en toe een beroep gedaan op een gastdocent.

*We hebben subsidie aangevraagd en toegezegd gekregen voor de bovengenoemde gidsencursus, maar bovendien voor de P.R.-activiteiten op het moment dat het plan bij de Gemeente ter tafel ligt.

*De IVN-huisvesting (vergaderlokaal zowel als opslagruimte) heeft volop onze aandacht. Op termijn zal de Mars niet meer beschikbaar zijn. Mogelijk vervanging kan de Dominicanenkirk zijn. Bill v. Kessel wijst er echter op dat hiervoor wel een vergoeding zal moeten worden betaald. Bestuur wil 'zonder voorwaarden vooraf' praten over regels, die zullen gaan gelden voor gebruik Ecodrome.

*Lenie v. Eijdsden vraagt voor mogelijke archief / opslagruimte. Daar is altijd gebrek aan! Derk Berends vraagt in dit verband aandacht voor mogelijke samenwerking met zuster-verenigingen (KNNV). Robert Giesen wijst er op dat bij het zoeken naar ruimte ook gedacht moet worden aan scholen; Betty Schellevis wil ook wijkcentra niet vergeten.

*Het ZNT heeft ons het vorig jaar zorgen gebaard. Gecon-

stateerd moest worden dat het budget ruim werd overschreden. Gelukkig was ook het KNNV dezelfde gedachte toegegaan. In overleg met de drukker is voor een goedkopere kaft gekozen; toch is het ZNT nog steeds een goed-ogende uitgave. Voor volgend jaar moet met drukker worden overlegd voor andere kleur kaft (per jaargang).

Betty Schellevis oppert het plan op het kaft een kleurstrip aan te brengen, die jaarlijks van kleur kan wisselen.

We zijn afgestapt van het plaatsen van advertenties in het ZNT; de kosten waren hoger dan de inkomsten.

*De samenwerking met het KNNV wordt in 1997 gecontinueerd. Bestaande plannen worden concreet gemaakt. Hillie Osinga stelt voor samen met KNNV onze stand te bemannen. Tevens vindt zij dat bij de gezamenlijke georganiseerde thema-avonden de rol van IVN beter naar voren gebracht zou kunnen worden.

*IVN wil ook aandacht schenken aan milieu-problemen rond Zwolle. Te denken valt hierbij aan Stadshagen, ontsluitingswegen Zwartwatersteden, de Hessenpoort, verbinding Zwolle-Twente enz.

14. Rondvraag

Agnes Neimeijer: informeert naar de aanwezigheid van IVN-buttons. Zal nagetrokken worden. Greet Meima haakt hierop in door te stellen dat deze buttons ook aan excursie-leiders verstrekt zouden kunnen worden.

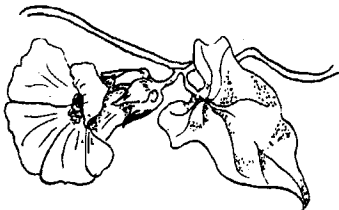
Greet Meima: verzoekt de P.R.-werkgroep meer en andere IVN-folders te verzorgen. Verzoekt het bestuur kritischer te kijken naar de kwaliteit van druk en papier van wandelroute Windesheim. Deze is slecht in verhouding tot de prijs. Wat levert Amsterdam terug aan de afdelingen? Een slecht voorbeeld is het nieuwe natuurgidsen-cursusboek. Is uitverkocht en bestellingen kunnen niet meer worden geleverd.

Bill v. Kessel: vraagt of er nog reacties zijn geweest op de uitzending op radio Zwartsluis? Is niet het geval.

Betty Schellevis: n.a.v. de vragen over buttons (Agnes) wijst zij erop dat zij deze eventueel zelf zou kunnen maken. Tevens wil zij er de aandacht op vestigen dat af en toe de onder de tekeningen geplaatste tekst in het ZNT bij het afdrukken is weggevallen.

15 Sluiting

Om 23.15 uur kan Henk Schuurman de vergadering sluiten met een woord van dank aan alleen voor aanwezigheid en geleverde inbreng.

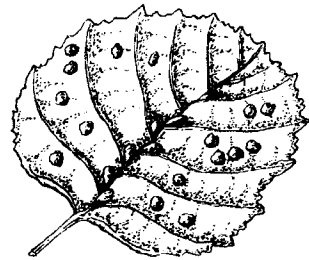

voor de *Castropogon sepium* zijn allerlei streeknamen, zoals 'pistotje' en 'onze lieve-vrouwekelkje'

Zwols Natuurtijdschrift

Niet weten en weten!

Je kunt geen clubblad of verenigingsperiodiek opslaan of je komt een rijtje 'wist-je-dit-jes' tegen. Vrees niet, in het Zwols Natuurtijdschrift komen niet van die losse opmerkingen, alleen maar uitgewerkte artikelen. De redactie gaat er van uit dat de lezer zijn weetje wel weet. Toch kregen wij een kriebel in ons achterhoofd. Een kriebel die zich afvroeg of er geen lezers zijn die toch piekeren over een vraag. Een vraag waarop zij het antwoord nog niet hebben gevonden.

wat zijn dat voor 'juistjes' op het elzenblad?

Nu wordt het Zwols Natuurtijdschrift dóór en vóór leden gemaakt. Wij weten dat onder deze leden een hoop kennis aanwezig is. Zo is het idee ontstaan een vragenrubriek op te nemen in het ZNT. Is er iemand op zoek naar een antwoord, stuur de erbij behorende vraag naar de vragenrubriek van het Zwols Natuurtijdschrift en deze wordt gepubliceerd. Dan is het even afwachten. Welke lezer weet het antwoord en stuurt dit naar de antwoordenrubriek? Komt er geen reactie, dan gaat de redactie op zoek naar een deskundige en zal een antwoord geven.

Wees wijs en wordt wijzer door gebruik te maken van deze nieuwe rubriek in het Zwols Natuurtijdschrift.

Vragen en antwoorden naar de vraagbaak-coördinator

Robert Giesen
Middelstekampaan 15
8042 HG Zwolle
☐ 038 - 4216733

4e jaargang - nummer 3 - 89

WAARNEMINGEN

februari en maart 1997

vogels

door Gerrit Gerritsen

gebruikte afkortingen en tekens

- ( ) = overvliegende vogels
z = zang
ex. = exempla(a)r(en)
juv. = juveniel/onvolwassen
ad. = adult/volwassen
m = man
v = vrouw
p = paar
terr. = territoriaal / territorium
slpl. = slaapplaats
brp. = broedpa(a)r(en)

Van de soorten met een * achter de naam zijn alle binnengekomen waarnemingen gepubliceerd. Van de overige soorten is een selectie gemaakt. Ook niet-gepubliceerde waarnemingen worden uiteraard in het archief van onze VWG opgeslagen.

Van 20 vogelaars ontving ik deze keer weer vele interessante waarnemingen; iedereen weer hartelijk bedankt daarvoor.

vogelen langs de IJssel

In februari was er nauwelijks meer sprake van winter waardoor de eerste *grutto's* normaal op tijd (10/2) terugkeerden.

In de afgelopen periode kwamen er gelukkig weer (in 1995 namelijk niet) overstromingen voor langs IJssel en Zwarte Water, waardoor er eind februari/begin maart uitgebreide plas/drassituaties voorkwamen. Dit leverde langs de IJssel grote concentraties van *grutto's* op, met

zelfs een nieuw februari maximum. Ook werden er veel *bonte strandlopers* gezien maar vreemd genoeg geen enkele *bontbekplevier*. Ook zwemeenden als *slobeend* en *pijlstaart* profiteerden van de gunstige omstandigheden langs de IJssel.

Er werden weer veel exotische watervogels gezien, zoals *Indische gans*, *Amerikaanse smient*, *zwarte zwaan* etc. Ook de *mandarijneend* komt dichterbij. Hoewel sommige vogelaars hun neus ophalen voor deze vreemdelingen, vraag ik toch waarnemingen in te sturen om de (eventuele) uitbreiding van deze exoten goed te kunnen volgen.

De *barmsijzeninvasie* duurde ook in februari voort en *appelvinken* werden weer veel gezien.

Opvallende roofvogels waren *rode wouw*, *ruigpootbuiszard* en 2 *smellekens* en natuurlijk onze Zwolse *slechtvalken*.

De grootste bijzonderheden waren: *roodkeelduiker*, *grote zilverreiger*, een vroege *porseleinhoen*, *kraanvogels* en 2 *rouwkwikstaarten*.

Roodkeelduiker *
2403 Roggebotsluis 1 MK
3103 Vossemeer 1 SD

Dodaars *
1103 De Streng 1 GG/HH
1903 Schellerwade 1 GG
2103 Oldenelerwaard 2 GG

Aalscholver
2803 Langenholte 74 slpl. HvV
3003 Ketelmeer Oost 600 SD

Roerdomp *
1502 Scherenwelle 1 GG/EJG

Grote zilverreiger *
2302 Duurse waarden 1 KvdR

Blauwe reiger
Langenholte 8 brp. HvV

Lepelaar *
2802 Zalk (1) GG
3003 Keteleiland 1 SD

Kleine zwaan

0102 Polder Oosterwolde 380 SD

Zwarte zwaan *

0403 Kleine Veer 1 BL
1903 Schellerwade 1 GG
2103 Schellerwaard 1 GG

Toendrarietgans

08 en 1502 Polder Hoog Zalk 125 GG
1502 IJssel Zwolle-Zalk 100 GG

Grauwe gans

1602 Kampereiland 225 SD
3103 Vossenwaard 172 SD

Indische gans *

1502 IJssel Zwolle-Zalk 1 GG
0403 Engelse Werk 4 BL
0503 Engelse Werk 3 GG
1103 Barsbekerbinnenpolder 3 GG/HH

Canadese gans *

0202 IJssel, Harculo 19 MK
0802 IJssel Zwolle-Zalk 10 GG
1002 Engelse Werk 4 GG
1502 Koppelerwaard 16 GG
2002 Engelse Werk 5 GG
2802,0503,1303 en 2103 Engelse Werk 3 GG
2802 Koppelerwaard 18 GG
0803 Genner Buitenland 6 HvV
1503 Zalkerbos 2 GG
2403 Vreugderijkerwaard 6 GG

Brandgans

0202 Engelse Werk 21 MK
08 en 1102 Gelderdijkse Waard 26 GG
1602 Kampereiland 42 SD

Mandarijneend *

0103 Heerderstrand 7 p. MK
0403 Tichelgaten Windesheim 3p WH

Magelhaengans

1103 Prins van Wijngaarden v GG/HH

Smient

2802 Engelse Werk 1594 GG
2403 Koppelerwaard 480 GG

Amerikaanse smient

3103 Vilsteren 1 JS

Krakeend

1503 Zalkerbos 25 GG

Wintertaling

2002 Engelse Werk 77 GG

Pijlstaart

2302 IJssel, Spoolde 10 KK
2802 Engelse Werk 42 GG
1103 IJssel, De Zande 80 GG/HH
1503 Zalkerbos 47 GG
2103 Oldenelerwaard 30 GG
2903 IJssel, De Zandjes 10 SD

Zomertaling *

0103 Langenholte p HvV
0203 Genemuiden 2m+v HW
1603 IJssel, De Zandjes 4m+v SD
3003 Vossemeer 2m MK
3003 Engelse Werk 2m+v GG
3003 Keteleiland m+v SD
3103 Oldenelerwaard 2m+v HW
3103 Vossemeer 4m+2v SD

Slobeend

2903 IJssel, De Zandjes 20 SD
3003 Engelse Werk 44 GG

Rode wouw *

1703 Berkum (1) NO DM

Wegwezen jij!

*Excursie Oosterwolde 27/4; rode wouw aangevallen
door een paar tjie kieviten (tekening KvdR)*

Blauwe kiekendief *

1602 Zwarte Meer 2v SD
0203 Zwarte Meer v FdR
0803 Zwarte Meer 2v+m SD/JN/FdR
1503 Zwarte Meer v SD
1603 Zwarte Meer 2v SD
2403 „ „ m+v FdR
3003 Ketelemeer v SD

Havik *

1502 IJssel Zwolle-Zalk 1 GG
1103 Veldiger Buitenland 1 GG/HH
1103 Barsbekerbinnenpolder 1 GG/HH
2203 Veerallee (v) NO GG
3003 Ketelemeer-Oost m+v SD

3103 Veldiger Buitenland 2 BD
Zwolle-Noord 1 brp. HvV

Ruigpootbuizerd *
0902 Rechteren 1 JS

Smelleken *
0203 Zwarte Meer 1 FdR
1204 Zwarte Meer 1 FdR

Slechtvalk *
0202 Harculo v MK
0202 Engelse Werk m MK
1602 Harculo p WH
1802 Kampen 1 FdR
0403 Harculo 1 WH
2403 Zwarte Meer v FdR

Porseleinhoen *
1503 Bentinckswellen 1 GG

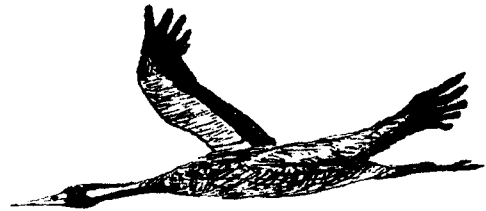
Kraanvogel *
0403 Wijhe (9) NO KvDR
1403 Zwolle (1) WH

1603 Gelderijkse Waard 1 GG
1903 Engelse Werk 1 GG
1903 Oldenelerwaard 9 GG
2103 Schellerwaard 10 GG
2103 Oldenelerwaard 5 GG
3103 IJssel, De Zandjes 9 SD
3103 Vossemeer 16 SD

Kemphaan
2302 Vreugderijkerwaard 2 MK
2302 Gelderijkse Waard 1 KK
2803 Engelse Werk 61 GG
3003 Keteleiland 225 SD
3103 Koppelerwaard 143 OK
3103 Engelse Werk 40 HW

Bokje *
0703 Kleine Veer 1 MK
1503 Spoolderhank 1 GG
1503 Bentinckswellen 1 GG

Houtsnip *
2403 Veerallee 1 GG

*Wijhe 1/5: 2 overvliegende kraanvogels
tekening KvDR*

Scholekster
1502 IJssel Zwolle-Zalk (3) GG

Kleine plevier
3103 IJssel, De Zandjes 4 SD
3103 Vossemeer 2 SD

Goudplevier
1603 Kampereiland 1255 SD

Bonte strandloper *
0503 Schellerwaard 1 GG
1103 IJssel, De Zande 2 GG/HH
1103 IJssel, Antlia 3 GG/HH
1503 Spoolderhank 5 GG
1503 Vreugderijkerwaard 7 GG

Grutto
1002 Engelse Werk 12 GG
2802 IJssel Zwolle-Kampen 2438 GG
2802 Zwarte Water, Genne 1800 BD/DM
2802 Veldiger Buitenland 540 JB
2802 totaal 4778; dit is een nieuw februari maximum voor de IJsseldelta
0503 Schellerwaard 1150 GG
0903 Scherenwelle 2200 SD/AvdB
0903 IJssbaan Wilsum 380 SD/AvdB
1103 Antlia 2000 GG/HH
2103 Engelse Werk 2110 slpl. GG
2403 Koppelerwaard 650 GG
3003 Vossemeer 1168 SD
3103 IJssel, De Zandjes 700 SD

IJslandse grutto *

0503 Schellerwaard 6 GG
 1903 Oldenelerwaard 18 GG
 2403 Spoolderhank 3 GG

Zwarte ruiter *

1503 Vreugderijkerwaard 1 GG

Tureluur

2302 IJssel, Zwolle 2 KK
 1903 Oldenelerwaard 24 GG
 3003 Ketelmeer-Oost 28 SD

Groenpootruiter *

1103 IJssel, De Zande 1 GG/HH

Dwergmeeuw *

3003 Ketelmeer-Oost 1 SD

Stormmeeuw

2103 Oldenelerwaard 500 GG

Zwarte specht *

1203 Rechteren p. JS

Waterpieper *

1602 Zwarte Meer 2 SD/JN/FdR
 3003 Ketelmeer-oost 5 SD
 0303 IJssel, Wijhe 1 KvdR
 3103 Koppelerwaard 1 OK
 3103 IJssel, De zandjes 2 SD

Witte kwikstaart

0802 Engelse Werk 1 GG

Rouwkwikstaart *

2202 Langenholte 1 HvV
 0703 Engelse Werk v WH

Blauwborst *

1103 Veldiger Buitenland 1z GG
 3003 Zwarte Meer 4z FdR
 3003 Ketelmeer-Oost 5z SD

Roodborsttapuit *

1103 Olde Maten 2 terr. GG/HH

Vuurgoudhaantje *

1503 Veerallee 1 GG
 2403 „ v GG

Baardmannetje *

1602 Zwarte Meer West 5 SD/JN/FdR
 3003 Noorderkolk 5 WH
 3103 Veldiger Buitenland 3 BD

Boomklever

0803 Stadspark Kampen 3m SD

Keep

0803 Langenholte 4 HvV

Barmsijs *

Zwolle GG/HvV/MK
 feb: (4),29,(1),(2),25,1,9,(9),32, 11,100,10,22,12,30
 mrt: 4,(2),5
 2202 Olst 3 GG

Kruisbek *

1002 Roggebotzand 1z SD

Goudvink *

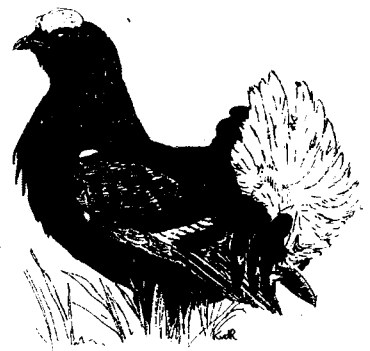
2202 Ruurlosebeek 2m2v HBR
 2302 Veerallee v GG

Appelvink *

0202 t/m 2603 Veerallee 1-2z GG
 0502 Zwolle, Terborchstraat (6) GG
 0902 Veerallee 3 GG
 2102 Veerallee 6 GG
 0203 Veerallee 9 GG
 0303 Veerallee 4 GG
 0403 Park Hogenkamp 1z MK
 0803 Stadspark Kampen 8 SD
 0803 Aa-landen 1 WH
 1203 Dalfsen 1 JS
 1303 Meppelerstraatweg 4 WH
 1503 Spoolde 2z GG

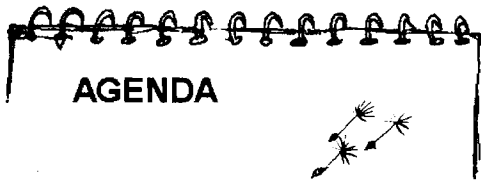
Waarnemers

LM Leo Muilwijk / JH Jan Hullen / HW Herman Weekamp
 / JB Jeroen Bredenbeek / HvV Henny van Vilsteren / HR
 Henk Rensink / BD Bert Dijkstra / GG Gerrit Gerritsen /
 WG Wil Gerritse / EB Erwin Booij / WH Wim Helder /
 FdR Frank de Roder / JS Jos Scholten / NN Nico Noordhof
 / WvB Wim van Bruggen / PB Piet Bremer / SD Symen
 Deuzeman / MH Martin Heinen / HH Herman Hazelhorst /
 GvdB Gé van den Bovenkamp / KK Kor Koch / Hvs H.
 van Schaik / JN Jan Nap / MB Michel Braad / JK Jan
 Klomp / PVO Paul Voskamp / OK Olaf Klaassen / MK
 Maarten Kaales / BL Bertus Langevoord / HBR H. Brugge-
 man / KvdR Karin van de Riet / AvdB Andrea van de Berg

Korhaan - KvdR

4e jaargang - nummer 3 - 93

AGENDA

Donderdagavond 12 juni

Excursie naar en in 'ons' reservaat 'Diezerdijk'. Gerrit Gerritsen zal op de dijk (einde Peterskampweg) om 19:30 uur van start gaan met de deelnemers (zie vorige ZNT).

Dinsdag 24 juni

Excursie bij het natuurontwikkelingsproject 'Het Engelse Werk'. Kom ook kijken! Start om 19:30 uur bij de uitspanning 't Engelse Werk (zie vorige ZNT en donderdag 24 juli).

Zaterdag 5 juli

Excursie naar de Tichelgaten bij Windesheim. Start per fiets om 8:30 uur bij de spoorwegovergang van de IJsselcentraleweg en aan 't eind van de ochtend terug (zie vorige ZNT).

Donderdag 24 juli

Excursie bij 't natuurontwikkelingsproject 'Het Engelse Werk' om 19:30 uur (zie 24 juni).

Zaterdag 23 augustus

Vorig jaar was er een excursie naar het vogeleiland in 't Zwarte Meer bij Zwartsluis. Voor verschillende vogelsoorten is de trek al in volle gang. Met een beetje geluk kunnen we een *reuzenster* of *visarend* zien, maar uiteraard ook andere waad- en zangvogels. Dit jaar is het gebied overgegaan van SBB naar Natuurmonumenten. De opzichter Jan Akkerman is mee 'verhuisd' en hij zal deze ochtend-excursie wederom leiden. Natuurmonumenten vraagt f. p.p. voor vergoeding. Er kunnen slechts 12 deelnemers mee op de boot, dus geef je snel op bij Jos Kloppenburg (038-4656783). Laarzen en kijker mee! Vertrek P+R (IJsselallee) om 8:00 uur.

Dinsdag 9 september

Op deze avond de eerste dialezing van 't seizoen. In de planning staat een lezing van Paul van Gaalen over de natuur in Chili of van de heer G. Th. de Roos over de vogels en overige natuur van Wrangle Island, een natuurreservaat van 765.650 ha. land, gelegen in de Oostsiberische zee. Beiden waren wekenlang niet bereikbaar en als het

niet voor deze datum lukt, zullen we zeker een goede vervanger weten te vinden en houden we de lezingen van Paul en G. de Roos nog tegoed. Houd de kranten in de gaten (Zwlose, Peperbus, R.IJsselmond, Kabelkr.). Aanvang 20:00 uur zaal Oosterkerk.

Zaterdag 13 september

Excursie naar het nationaal park Dwingelderveld in Drenthe. We zullen met name de vochtige heideterreinen bezoeken (wandelpaden): de Dwingelose- en de Kraloërheide. Zeldzame plantensoorten als *klokjesgentiaan* en *beenbreek* komen hier voor. Misschien komen we een *adder* tegen of een ander reptiel en ook voor vogels is het een geliefd gebied. Vertrek P+R om 7:00 uur en begin van de middag terug.

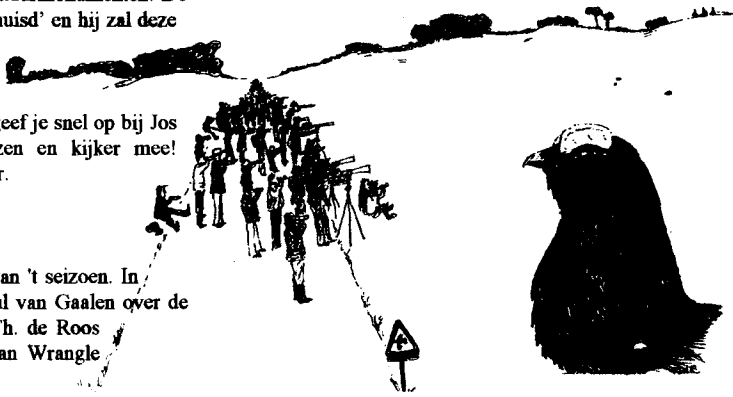
*Waddenweekend 26-27-28 september

Dinsdag 14 oktober

Dialezingavond vermoedelijk verzorgd door G. de Roos (zie 9 sept.) of een ander interessante spreker met een boeiend onderwerp, staat dus nog niet vast. Zaal Oosterkerk, 20:00 uur.

Zaterdag 18 oktober

Bijvoorbeeld voor hen die niet naar het Waddenweekend konden, vandaag een dagexcursie naar ook een prachtig gebied: het Lauwersmeergebied. Doortrekkende vogels en de eerste wintergasten zijn in deze tijd te zien. Ganzen, eenden, (kleine) zwanen, roofvogels, lijsters, vinken, gorzen, waadvogels, we kunnen het allemaal tegenkomen. Er zullen ongetwijfeld meerdere telescopen aanwezig zijn, dus meenemen die dingen! Om tijdig ter plekke te zijn vertrekken we bij P+R om 7:00 uur.

*Meer mensen dan korhoenders
Ex. 13/4 Noetselenberg - KvdR*

de KNNV

Koninklijk Nederlandse Natuurhistorische
Vereniging
Vereniging voor veldbiologie

AFDELINGSBESTUUR

voorzitter	Gerrit Gerritsen Veerallee 33 8019 AD Zwolle ☎ 038 - 4228122
penningmeester en ledenadministratie gironr. 998242	Kor Koch Breestuk 53 8051 VZ Hattem ☎ 038 - 4443158
secretaris	Carla Luchtmeijer van Keppelmarke 11 8016 GH Zwolle ☎ 038 - 4650018
coördinator lezingen en excursies	Jos Kloppenburg van Pallandtmarke 67 8016 CS Zwolle ☎ 038 - 4656783
pr / cursussen	Robert Giesen Middelstekamplaan 15 8042 HG Zwolle ☎ 038 - 4216733

Contributie KNNV

f 40,- per jaar, incl. toezending van Natura, het
landelijke tijdschrift van de KNNV; f 10,- voor
huisgenootleden; f 15,- voor regionale leden.

het IVN

Vereniging
voor
Natuur- en Milieueducatie

AFDELINGSBESTUUR

voorzitter	Henk Schuurman Telemanstraat 165 8031 KE Zwolle ☎ 038 - 4221678
penningmeester gironr. 124197 IVN Wezep	Elja van Dongen Pr. Irenelaan 24 8091 AT Wezep ☎ 038 - 3762696
secretaris	Gerard Broekhoven Campanulastraat 32 8013 TX Zwolle ☎ 038 - 4212971
lid cursuswerkgroep Natuurgidsencursus	Trudy Muller Loezekamp 10 8014 EP Zwolle ☎ 038 - 4650942
lid	Gerda Meulman Krulmate 52 8014 KD Zwolle ☎ 038 - 4652391
lid	Hans Lindeboom Kortenhorststraat 9 8015 BW Zwolle ☎ 038 - 4600701
lid	vacature
Tel. contactadres	Gerda Meulman ☎ 038 - 4652391

Contributie IVN

Voor donateurs minimaal f 17,50 per jaar; voor leden
(actief) f 30,- per jaar, incl. toezending van Mens en
Natuur. Wijzigingen m.b.t. het donateurs- en lidmaat-
schap schriftelijk doorgeven aan Cees Piersma.
Polhaarweg 12, 7721 DX Dalfsen, ☎ 0529 - 432335.

de KNNV

Koninklijk Nederlandse Natuurhistorische
Vereniging
Vereniging voor veldbiologie

AFDELINGSBESTUUR

voorzitter	Gerrit Gerritsen Veerallee 33 8019 AD Zwolle ☎ 038 - 4228122
penningmeester en ledenadministratie gironr. 998242	Kor Koch Breestuk 53 8051 VZ Hattem ☎ 038 - 4443158
secretaris	Carla Luchtmeijer van Keppelmarke 11 8016 GH Zwolle ☎ 038 - 4650018
coördinator lezingen en excursies	Jos Kloppenburg van Pallandtmarke 67 8016 CS Zwolle ☎ 038 - 4656783
pr / cursussen	Robert Giesen Middelstekamplaan 15 8042 HG Zwolle ☎ 038 - 4216733

Contributie KNNV

f 40,- per jaar, incl. toezending van Natura, het
landelijke tijdschrift van de KNNV; f 10,- voor
huisgenootleden; f 15,- voor regionale leden.

het IVN

Vereniging
voor
Natuur- en Milieueducatie

AFDELINGSBESTUUR

voorzitter	Henk Schuurman Telemannstraat 165 8031 KE Zwolle ☎ 038 - 4221678
penningmeester gironr. 124197 IVN Wezep	Elja van Dongen Pr. Irenelaan 24 8091 AT Wezep ☎ 038 - 3762696
secretaris	Gerard Broekhoven Campanulastraat 32 8013 TX Zwolle ☎ 038 - 4212971
lid cursuswerkgroep Natuurgidsencursus	Trudy Muller Loezekamp 10 8014 EP Zwolle ☎ 038 - 4650942
lid	Gerda Meulman Krumate 52 8014 KD Zwolle ☎ 038 - 4652391
lid	Hans Lindeboom Kortenhorststraat 9 8015 BW Zwolle ☎ 038 - 4600701
lid	vacature
Tel. contactadres	Gerda Meulman ☎ 038 - 4652391

Contributie IVN

Voor donateurs minimaal f 17,50 per jaar; voor leden
(actief) f 30,- per jaar, incl. toezending van Mens en
Natuur. Wijzigingen m.b.t. het donateurs- en lidmaat-
schap schriftelijk doorgeven aan Cees Piersma.
Polhaarweg 12, 7721 DX Dalfsen, ☎ 0529 - 432335.

indien onbestelbaar verzenden aan:

I.V.N.

Postbus 272

8000 AG Zwolle

gezamenlijke uitgave van KNNV afdeling Zwolle en IVN afdeling Zwolle e.o.